

Valtiovarainministeriö
Vero-osasto

Asia: Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi tupakkaverosta annetun lain muuttamisesta (VM076:00/2017)

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry kiittää saamastaan lausuntopyynnöstä ja esittää seuraavaa:

Lain tavoitteesta yleisesti

Suomen tupakkalakiin on kirjattu tavoitteeksi ihmisille myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen. Tupakointi on yksi merkittävimmistä sairastavuuteen ja ennenaikaisen kuolleisuuteen liittyvistä riskitekijöistä. Tupakointi on myös merkittävä tekijä väestöryhmien välisissä kuolleisuuseroissa. Lailla pyritään edistämään kansalaisten terveyttä ja suojelemaan erityisesti lapsia ja nuoria tupakoinnilta. Tupakkaverolain tavoitteena on edistää tupakkalaissa säädettyjä terveystavoitteita.

Tupakkaveron korottaminen on tutkitusti tehokkain tapa vaikuttaa tupakoinnin vähenemiseen. Veronkorotuksilla arvioidaan olevan erittäin suuri vaikutus nuorten tupakoinnin aloittamisen ehkäisyyn. Myös kansainvälinen tupakkapuitesopimus FCTC korostaa tupakkaverotason korottamista nuorten suojelemiseksi tupakoinnilta. Kuten luonnoksessa esitetään, tupakkaveroa onkin korotettu viime vuosina useaan otteeseen. Korotuksilla on tavoiteltu maltillista hinnannousua.

Tupakkavero EU-maiden välillä vaihtelee. Savukkeiden verotaso Suomessa on EU-maiden keskiluokkaa. Hallituksen esityksessä on kattavasti esitelty perustelut, miksi valitun tasoisiin veronkorotuksiin on päädytty.

EHYT ry katsoo, että esitys tukee sekä tupakkalain että tupakkaverolain tavoitetta. Järjestö ymmärtää haasteet, joita veronkorotuksiin liittyy ja kannattaa pääosin lakiesityksen korotustasoa, jossa naapurimaiden hintataso on salakuljetuksen ehkäisemiseksi otettu huomioon. Veronkorotusten kohdistaminen yksikköveroon on niin ikään perusteltua. EHYT ry pitää hyvänä myös korotusten vaiheittaista toteuttamista.

Sikareiden verorakenteen muuttamisesta

Suomessa tupakkaverotus on savukkeiden osalta perustunut kolmen veroelementin veroyhdistelmään, jolla on pystytty tehokkaasti verottamaan kaikenlaisia savukkeita. Tähän asti tupakkaveron osuus sikarin hinnasta on ollut huomattavasti alhaisempi kuin savukkeilla. Sikareiden verorakennetta hyödyntämällä markkinoille on tullut halpahintaisia savukkeita muistuttavia sikareita, joiden hinnat ovat olleet savukkeita matalammalla tasolla. Pelkkää arvoperusteista veroa korottamalla halvimpien sikareiden verotaso nousisi vähemmän kuin savukkeiden verotaso. Luonnoksen mukaisesti verorakennetta muuttamalla voidaan ehkäistä siirtymää savukkeiden kulutuksesta sikareiden kulutukseen.

EHYT ry kannattaa sikarien verorakenteen muuttamista vastaamaan savukkeiden ja itse käärittävien savukkeiden verotusta. Verotuksen korottaminen on tärkeää myös siksi, että tupakkalain määrittämä makuainekiello ei koske sikareita. Makuaineet voivat lisätä erityisesti nuorten mielenkiintoa sikareita kohtaan.

Veron korotusten tasosta

Nuorten tupakoinnin aloittamista on pyritty ehkäisemään osoittamalla aiemmat veronkorotukset halpahintaisiin tuotteisiin. Myös halvempien itse käärittävien savukkeiden verorasitus on kasvanut enemmän kuin tehdasvalmisteisten savukkeiden.

EHYT ry pitää hyvänä, että veronkorotukset painottuvat myös uudessa esityksessä suhteellisesti eniten juuri halvimpiin tuotteisiin. Euromääräiset korotukset ovat kuitenkin olleet suurin piirtein saman suuruisia. Nuorten tupakoinnin ehkäisemiseksi ja väestöryhmien välisten terveyserojen tasaamiseksi korotusten tulisi painottua vielä enemmän itse käärittäviin ja halpahintaisiin savukkeisiin. Halvempia tuotteita tulee verottaa kovemmin myös siksi, että tupakkayhtiöt eivät pääse hyödyntämään laajaa hinnoittelua eri tuotteilleen eivätkä tällä tavoin pysty panostamaan halvempiin tuotteisiin laadukkaammiksi koettujen tuotteiden avulla. Myös pidempään tupakoineiden näkökulmasta halvimpien tuotteiden tulee olla niin kalliita, että lopettaminen on mielekkäämpi vaihtoehto kuin halvempaan tuotteeseen vaihtaminen.

Sähkösavukeneiteiden verotuksesta

Luonnoksessa ei esitetä muutoksia sähkösavukeneiteiden verotukseen, koska siitä aiemmin säädetyn veron vaikutuksista ei ole vielä tietoa. Tiedossa on kuitenkin, että erityisesti nuorten kiinnostus sähkösavukkeita kohtaan on viime vuosina lisääntynyt (Nuorten terveystapatutkimus 2017).

EHYT ry katsoo, että nuorten tupakoinnin ehkäisemiseksi myös sähkösavukeneiteiden verotusta tulee jatkossa varautua korottamaan. Sähkösavukkeiden verotuksen osalta EHYT ry pitää tärkeänä, että sähkösavukeneiteitä verotettaisiin nikotiininesteen vahvuuden perusteella, kuten joissakin EU-maissa on tehty.

Veronkorotusten jatkuvuudesta

On huomionarvoista, että Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen laskelmien mukaan tupakkaverotuksesta saatavat tuotot eivät riitä kattamaan tupakoinnista aiheutuvia välittömiä ja välillisiä kuluja.

EHYT ry painottaa, että saavuttaaksemme tavoitteen nikotiinittomasta Suomesta, säännöllisiä veronkorotuksia tulee jatkaa tasaiseen tahtiin myös näiden korotusten jälkeen. Samalla tulee huomioida, että tupakoinnin kallistuminen rasittaa erityisesti paljon tupakoivien alempien sosioekonomisten ryhmien taloutta. Veronkorotusten rinnalla onkin tärkeää järjestää resursseja tupakoinnin lopettamisen tehokkaampaan tukemiseen.

Helsingissä 16.8.2017

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry
Kristiina Hannula
toiminnanjohtaja